

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Науково-дослідний центр педагогічного краєзнавства
Центр соціальної та освітньої інтеграції «Без бар'єрів»
Школа передового досвіду «Школа соціальних знань»
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи
Рівненський державний гуманітарний університет
Науково-методичний центр інноваційних технологій виховного процесу НАПН України
Кафедра теорії та методики виховання
Харківська гуманітарно-педагогічна академія
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Умань - 2020

Редакційна колегія:

- Коляда Н.М.** – проректор з інноваційних досліджень та європейської інтеграції, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;
- Кравченко О.О.** – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;
- Албул І.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку

Вченою радою факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини (протокол № 12 від 22 квітня 2020 року)

Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Умань, 21 квітня 2020р.) / [ред. кол. : Коляда Н.М. та ін.]. – Умань : Візаві, 2020. – 124 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери», що відбулася в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2020

З М І С Т

Алексєєнко Т.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОРІЄНТИРИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО РОБОТИ З ВИМУШЕНИМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ В УКРАЇНІ	6
Бондаренко Г.	ВИХОВНА РОБОТА НА ФАКУЛЬТЕТІ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	10
Волобуєва О.	ПРОБЛЕМАТИКА ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ ЩОДО ДОТРИМАННЯ РІВНИХ ПРАВ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ	14
Гайдрик К.	ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ	16
Загоруйко В.	ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДУ	20
Загорулько Л.	СУТНІСТЬ ТА ХІД ІНДИВІДУАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ З КЛІЄНТОМ У МЕТОДІ ТРАНЗАКТНОГО АНАЛІЗУ	22
Іващенко Н.	СФЕРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ	25
Калюженко А.	ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ДО РОБОТИ З МОЛОДДЮ В УКРАЇНІ	29
Карпич І.	СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДИТИНИ В НЕПОВНІЙ СІМ'Ї	32
Коваль І.	ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ	35
Коломієць Л.	ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ В НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ СІМ'ЯХ	38
Коляденко С.	ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТИВНИХ МЕТАФОРІЧНИХ АСОЦІАТИВНИХ КАРТ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	41
Комар К.	ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	45
Конончук А. Пінчук А.	ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ В УКРАЇНІ	50
Копилець К. Оксенюк О.	ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ	53

Котлова Л. Котловий С.	ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В ДОРΟΣЛОМУ ВІЦІ	55
Кочубей Т.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ»	59
Кравченко О.	СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЖІНОК ІЗ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ	61
Левандовська І. Вовк М.	ОСВОЄННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	65
Матейчук О.	ПОНЯТТЯ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ	67
Матрос О.	ЗМІСТ ТА СУТНІСТЬ ІДЕОЛОГІЇ «ФІЛОСОФІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»	70
Мельник Л.	СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ ЇХ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ	73
Молоченко І.	ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗАСОБАМИ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ	75
Моргай Л.	ПРОФЕСІЙНІ ОБОВ'ЯЗКИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В РОБОТІ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ	77
Надюк А. Нечипорук Л.	СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА І ЗАХИСТ ОСОБИСТОСТІ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ	81
Овечко М. Оксенюк О.	ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА ЗАКЛАДУ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ІЗ ГРОМАДОЮ	84
Овчарова О.	СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК ВИД СОЦІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	87
Онищук О. Нечипорук Л.	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З БЕЗПРИТУЛЬНИМИ ДІТЬМИ	89
Песоцька Ю.	МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ	92
Підвальна Ю.	РАННЄ МАТЕРИНСТВО І БАТЬКІВСТВО ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	94
Роєнко С.	НОРМАТИВНО-ЗАКОНОДАВЧЕ ПІДГРУНТЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	97

Саранча І. Пастух Н.	СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ЦЕНТРАХ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ПСИХОФІЗИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ	101
Сендецька О.	СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В РОБОТІ ФАХІВЦІВ ЦЕНТРІВ РЕАБІЛІТАЦІЇ	103
Скочко М.	ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ВРАЗЛИВИМ КАТЕГОРІЯМ НАСЕЛЕННЯ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ	106
Степаненко О.	ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	108
Федорова О.	ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ТА БУЛІНГ	112
Шевчук О. Сергієнко А.	ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ГАРМОНІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З КЛІЄНТОМ	109

4. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.

5. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / за ред. І. Д. Зверевої, Г. М. Лактіонової. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.

6. Тимошенко Н. Є. Вступ до спеціальності: соціальна робота : навч. посіб. Київ : Університет імені Бориса Грінченка, 2014. 264 с.

**Катерина Копилець
Оксана Оксенюк**

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ

Актуальність дослідження. Зрілість кожного суспільства визначається ставленням до соціально вразливих категорій населення, до яких належать і люди, що знаходяться в місцях позбавлення волі. У сучасних умовах стрижнем реформування пенітенціарної системи є ідея ресоціалізації засуджених, що стала підґрунтям пенітенціарної філософії, де науково-теоретичною базою її реалізації визначено сучасну методологічну основу соціальної роботи. Тому проблема впровадження методології і методів соціальної роботи в пенітенціарну систему є досить актуальною та значимою для українського сьогодення [4]. Зміст соціальної роботи зі злочинцями розробили І. Богатирьов, В. Василевич, О. Караман, Г. Радов та ін.; принципи й напрями соціальної роботи в установах виконання покарань охарактеризовано в дослідженнях І. Копотуна, О. Осауленка, О. Ткачова, С. Халимон та ін.; особливості соціальної роботи з засудженими до позбавлення волі виокремили І. Даньшин, В. Наливайко, О. Таволжанський, С. Фаренюк та ін.

Мета дослідження: розкрити загальні особливості соціальної роботи в пенітенціарній системі як державному та соціальному інституті; проаналізувати правове забезпечення діяльності фахівця з соціальної роботи в закладі відбування покарання.

За даними міжнародної організації International Centre for Prison Studies, Україна посідає четверте місце в Європі за часткою засуджених щодо всього населення держави [3], що статистично підсилює проблему покращення соціальної роботи з ув'язненими. Констатовано, що зміст діяльності соціального працівника у

пенітенціарному закладі зумовлений реаліями самого закладу та проблемами засудженого (клієнта). До змісту включено складання індивідуального плану соціальної реабілітації клієнта (складається разом із клієнтом та адміністрацією колонії); подолання психологічної кризи, пов'язаної з арештом; адаптація до середовища колонії; формування у клієнта компетентного ставлення до часу; захист прав клієнта; підготовка клієнта до виходу на волю (допомога у пошуку житла, роботи тощо); допомога родичам у розв'язанні проблем, що виникають через ув'язнення близької людини; регуляція стосунків клієнта та персоналу колонії; допомога клієнту в регуляції фінансових питань [1]. Найбільш дієвими методами соціальної роботи в пенітенціарних закладах є метод прогресивної системи виконання покарання і метод виправно-психологічної корекції особистості ув'язненого.

Соціальний працівник лише керує, корегує і спрямовує клієнта, здійснює оцінку рівня виправлення через застосування психологічних і соціологічних методик, дає рекомендації щодо полегшення подальшої виправної практики ув'язненого [3]. Обов'язком соціального працівника є також робота з сім'ями ув'язнених, психологічна допомога у підготовці до зустрічі з відбулим термін ув'язнення членом сім'ї.

Отже, *соціальна робота в пенітенціарних установах* – це професійна комплексна діяльність з надання соціальної допомоги і підтримки, здійснення соціального захисту засуджених, результатом якої є створення умов для соціально позитивного функціонування та вдосконалення людини, яка скоїла кримінально каране правопорушення.

Злочинність – це історично мінливе соціальне явище, система передбачених кримінальними законами діянь, що вчинюються на певній території або серед членів певних соціальних груп упродовж певного проміжку часу (Кримінально-виконавчий кодекс України, 2017). Незважаючи на фізичну ізоляцію злочинців від інших співгромадян, особи, засуджені до позбавлення волі за вчинені кримінальні злочини, є однією з численних категорій населення, яка потребує відповідної соціальної допомоги [5]. З ними має проводитися соціальна робота, спрямована на їх перевиховання та підготовку до корисного, правослухняного життя у суспільстві після звільнення від покарання. На жаль, для України сьогодні злочинність є однією з соціальних проблем, що загрожує суспільному порядку,

безпеці та стабільності функціонування держави. Згідно даних прес-служби Державної служби статистики, в Україні постійно зростає не лише кількість злочинів, але й їх жорстокість, важкість. За даними Міністерства юстиції України, станом на 1.01.2018 р. пенітенціарна система України охоплювала 148 установ виконання покарань, в яких утримувалося понад 172 тис. засуджених (Загальна характеристика Державної кримінально-виконавчої служби України, 2018) [2].

Таким чином, соціальну роботу в пенітенціарній системі слід розглядати як самостійний вид діяльності, що передбачає захист інтересів і прав засудженого всіма дозволеними законом способами. Особливостями соціальної роботи в пенітенціарних установах є комплексна діяльність з надання соціальної допомоги, ресоціалізації колишнього засудженого, психологічної, соціальної, трудової і побутової його підтримки, у цілому – здійснення соціального захисту ув'язненого чи особи, що відбула покарання у місцях позбавлення волі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ключко, О.О. (2017). Організаційно-адміністративна робота в пенітенціарній системі України: навчально-методичний комплекс для магістрантів спеціальності «Соціальна робота». Суми. 50 с.
2. Олексюк, Н. (2019). Соціальна реабілітація як напрям соціальної роботи з засудженими в установах виконання покарань України, *Social Work and Education*, Vol. 6, No. 1., pp. 40-50.
3. Сохач, О. (2016). Соціальна робота з різними категоріями засуджених. *Соціологічні студії*. №2. С. 103-107. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/socst_2016_2_21
4. Соціальна робота із засудженими в Україні: навч. посіб. За заг. ред. І.Г. Богатирьова, С.В. Лучко, 2017. 248 с.
5. Oleksiuk, N. (2016). Role socialni rehabilitaci mladistveho pachatele v procesu resocializaci. *Modern Science. Moderni veda*. Praha. Ceska Republika. №2. pp. 142–148.

**Людмила Котлова
Сергій Котловий**

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЧЕСНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В ДОРΟΣЛОМУ ВІЦІ

Зміст поняття «гендер» відображає складний соціокультурний процес становлення відмінностей у чоловічих та жіночих ролях,

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 21.04.2020 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 7,55
Тираж 100 прим. Замовлення № 2558

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Садова, 2
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 4-67-77, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavisadova@gmail.com